

KOOSOLEKU NR 55 PROTOKOLL

Tallinn

25.08.2026

Algus kell 15.06.

Koosolek toimus Toompea 1, Tallinn.

Koosolekut juhatas komisjoni esimees Ingrid Kullerkann.

Protokollis riigi valimisteenistuse nõunik Elis Jürgens.

Võtsid osa komisjoni aseesimees Airi Mikli, komisjoni liige Olari Koppel ning asendusliikmed Gert Uibo ja Rauno Kiris.

Lisaks osalesid riigi valimisteenistuse juht Arne Koitmäe, asejuht Nellika Valder, juhtivnõunik Kati Ambo-Vaher, nõunikud Katrin Laaniste, Kadri Masing ja Mihkel Pilving, peaspetsialist Leino Mandre ja konsultant Helena Stepanov.

Vaatlejatena osalesid Märt Pöder, MTÜ Ausad Valimised esindaja Märt Pöder, Marika Laurik ja Meelika Melders.

Komisjon kinnitas päevakorra:

1. Vabariigi Presidendi kandidaadi registreerimine
2. Hääletamissedeli vormi ülevaatamine Vabariigi Presidendi valimisteks

1. Vabariigi Presidendi kandidaadi registreerimine

Olari Koppel sõnas, et vastavalt seadusele määrab ühe Vabariigi Valimiskomisjoni (VVK) liikme õiguskantsler ning tema on selleks liikmeks määratud õiguskantsleri poolt. Arvestades kandidaadi isikut, kelleks on õiguskantsler ehk tema otsene ülemus, tunneb ta end hetkel rollikonflikti olukorras seoses vajadusega langetada otsuseid ja teha toiminguid nimetatud isikuga seotud küsimustes. Sellest tulenevalt taandab ta end kõigist otsustest ja toimingutest, mis puudutavad kandidaadi registreerimist, samuti presidendivalimiste esimesest voorust juhul, kui esitatud kandidaat registreeritakse.

Ingrid Kullerkann küsis, kas keegi VVK liikmetest soovib selle kohta arvamust avaldada.

Komisjoni liikmetest ei soovinud keegi seda teha.

Olari Koppel lahkus koosolekuruumist kell 15.07.

Ingrid Kullerkann sõnas, et kohal on neli VVK liiget, seega on otsuste vastu võtmiseks nõutav enamus koos. Ta sõnas, et 75 Riigikogu liiget on seadnud Vabariigi Presidendi kandidaadiks Ülle Madise. Sellekohane esildis esitati 24. augustil kell 11. Ta märkis, et VVK ülesandeks on otsustada kandidaadi registreerimine.

Ekraanile kuvati kandidaadi registreerimise esildis ja allkirjalehed.

Ingrid Kullerkann sõnas, et 24. augustil on üheksa Riigikogu liiget Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna (EKRE) fraktsioonist esitanud avalduse seoses Ülle Madise Vabariigi Presidendi kandidaadiks registreerimisega. Avaldus on saadetud kõigile komisjoni liikmetele tutvumiseks. Avalduse keskne sisu on seisukoht, et õiguskantsler ei näi presidendiks

kandideerides õiguskantslerina enam sõltumatuna. Avaldajad põhjendavad oma huvi ja pöördumisõigust ning leiavad, et õiguskantsleri kandideerimine on vastuolus põhiseadusliku sõltumatuse nõudega, tuues analoogia kohtunikke puudutava regulatsiooniga, mille kohaselt kohaldub kandideerimispiirang nende hinnangul ka õiguskantslerile. Avaldajate seisukoha järgi on õiguskantsleri sõltumatuse nõude rikkumine asjaolu, mis välistab kandidaadi registreerimise. Ta märkis, et seadus vastavat olukorda otsesõnu ei reguleeri, ning tegi ettepaneku käsitleda seda küsimust seoses komisjoni tänase esimese päevakorrapunktiga.

Komisjon nõustus ettepanekuga.

Koosoleku juhataja küsis komisjoni liikmete arvamusi.

Rauno Kiris sõnas, et tema hinnangul ei takista esitatud avalduses toodu presidendiks kandideerimist. Vabariigi Presidendi valimise seaduse (VPVS) § 15 lõike 8 kohaselt registreeritakse nõuetekohaselt esitatud kandidaat ning Vabariigi Presidendi kandidaadile on registreerimiseks seatud kindlad nõuded, mille kohta on vajalikud kinnitused ja nõusolekud esitatud. Avalduses esitatud väited ei sea kahtluse alla presidendiks kandideerimise sisulisi tingimusi, mis on seaduses sätestatud ammendavalt – kandidaat peab olema 40 aastat vana, ta peab olema Eesti kodanik, ta ei tohi olla tegevteenistuses ega teist ametiaega järjest Vabariigi President. Sisulised eeldused ja piirangud on sätestatud põhiseaduses ja vabariigi presidendi valimise seaduses. Seadusandja ei ole kehtestanud täiendavat piirangut, mille kohaselt peaks isik enne Vabariigi Presidendiks kandideerimist oma senisest ametist tagasi astuma. Esitatud seisukohad ei too kaasa presidendi kandidaadi registreerimata jätmist. Ta lisas, et tõstatatud diskussiooniga võiks kindlasti edasi minna, sealhulgas näiteks Riigikogu tasandil seadusemuudatuste ettevalmistamise kontekstis.

Airi Mikli sõnas, et VVK pädevuses on kontrollida neid piiranguid presidendiks kandideerimisele, mis on seadusega ette nähtud. Kandidaat registreeritakse, kui ta vastab seadusest tulenevatele nõuetele.

Gert Uihoaed sõnas, et sisuliste nõuete osas ei ole midagi täiendada – kõik sisulised nõuded on registreerimiseks tema hinnangul täidetud ning ta ei näe õiguslikku alust kandidaadi registreerimata jätmiseks.

Ingrid Kullerkann sõnas, et avalduse osas ühtib tema seisukoht eelkõnelejate omaga. Seaduses on sätestatud kaks ametit, mille pidajad ei saa Vabariigi Presidendi kandidaadiks olla – tegevteenistuses olev isik ja isik, kes on juba teist ametiaega järjest presidendiametis olev isik. Tema hinnangul ei saa komisjon tõlgendamise teel tuletada kandideerimisele täiendavaid piiranguid. Seadusandja on selle nii sätestanud – Põhiseaduses ja Vabariigi Presidendi valimise seaduses. Ta küsis, kas ta annoteerib õigesti, et komisjon võtab EKRE fraktsiooni liikmete esitatud avalduse teadmiseks ja on selle läbi arutanud.

Komisjoni liikmed olid nõus.

VVK võttis Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete esitatud seisukoha teadmiseks.

Ekraanile kuvati kandideerimisdokumendid: kandidaadi omakäeline kinnitus ja nõusolek 24.08.2026 kuupäeval, Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) tõend kandidaadi sünnijärgse kodakondsuse kohta, ning PPA teavitus Ülle Madise kodakondsuse tõendile kehtestatud juurdepääsupiirangu eemaldamise kohta.

Ingrid Kullerkann pani hääletusele, kes on selle poolt, et registreerida Ülle Madise Vabariigi Presidendi kandidaadiks.

Konsensusel alusel

otsustati:

võtta vastu Vabariigi Valimiskomisjoni otsus nr 100 „Ülle Madise registreerimine Vabariigi Presidendi kandidaadiks Riigikogus toimuvaks esimeseks hääletusvooruks“.

2. Hääletamissedeli vormi ülevaatamine Vabariigi Presidendi valimisteks

Nellika Valder sõnas, et VPVS sätestab, et hääletamissedeli vormi kehtestab VVK. Kehtiv hääletamissedeli vorm on kehtestatud 2016. aastal VVK otsusega nr 2 ning sama vormi on kasutatud ka eelmistel presidendivalimistel. Hääletamissedeli vormi regulatsioon ei ole muutunud ning kehtiv vorm ei ole kehtestatud konkreetseteks presidendivalimisteks, vaid kehtib üldiselt presidendivalimiste läbiviimisel. Sellest tulenevalt ei ole käesolevatel presidendivalimistel vajadust kehtestada uut hääletamissedeli vormi ja kasutada saab kehtivat vormi, juhul kui komisjon ei otsusta teisiti.

Airi Mikli küsis, kas ühe kandidaadi puhul kantakse sedelile üks lahter risti tegemiseks, ning kas Riigikogu liige, kes ei soovi kandidaadi poolt hääletada, jätab selle lahtri lihtsalt tühjaks.

Nellika Valder vastas, et ühe kandidaadi puhul ei ole ette nähtud kahe lahtri või vastuhääle lahtri tegemist. Seadus sätestab, et ühe kandidaadi puhul on sedelil üks lahter risti tegemiseks ning kui Riigikogu liige kandidaadi poolt hääletada ei soovi, jätab ta lahtri tühjaks.

Ingrid Kullerkann sõnas, et vastav otsus on tehtud 10 aasta eest ning komisjon võtab teadmiseks, et ka seekord kasutatakse sama vormiga hääletamissedelit.

Koosoleku juhataja küsis, kas kellelgi on veel päevakorraväliseid küsimusi. Päevakorraväliseid küsimusi ei esitatud.

Koosolek lõppes kell 15.21.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ingrid Kullerkann
Juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Elis Jürgens
Protokollija